

pa vendar le tista dva smeta voliti, ki sta pri drugem največ glasov dobila. Toda preden bomo župana in svetovavce volili, bo morebiti kak ukaz to reč bolj natanko določil.

§. 59. Nadalje je tudi še tega treba vediti, da si udje srenjskega predstojništva, to je, župan in svetovavci, ne smejo v bližnji žlahti biti. Bližnja žlahta se pa rajta do družega rodú. Tedaj se za župana in svetovavca ne smeta izvoliti, oče in sin, ded in vnuk, brat in brat, popolibrat in popolibrat, bratranec in bratranec, stric in stričnik ali sestričnik, to je, bratov ali sestrini sin; nadalje tudi ne tast ne zet, svak in svak. Svak ali švager je vse eno. Poslednjič tudi tisti ne, ki imajo vsaki eno sestro ali sestrično za ženo. In da z eno besedo povemo, vsi tisti ne, ki so si, kakor si bodi, v prvem in drugem rodu v žlahti.

Preden se tedaj začnejo župan in svetovavci voliti, naj odborniki dobro premislijo, kateri odborniki da so si tako blizo v žlahti, da ne smejo vkup udje predstojništva biti.

§. 60. Župan, svetovavci in odborniki se za tri leta izvolijo, in te tri leta se imenujejo volitvina dōba. Vsaka volitvina dōba ima tedaj tri leta. Ako se pa primeri, da župan ali kak svetovavec umerje ali iz kakoršnega uzroka si bodi iz srenjskega predstojništva odstopi, preden tri leta pretečejo, se morajo odborniki v štirih tednih sniti in izmed sebe novega župana ali svetovavca izvoliti.

§. 61. Po volitvi prisežejo novoizvoljeni župan in svetovavci vpričo drugih odbornikov pred najstarišim odbornikom, to se pravi, najstariši njim izrekujejo. Ako bi se primerilo, da bi najstariši odbornik brati ne znal, bo mogel prisego pa kdo drug brati. Prisežejo pa župan in svetovavci to, da bojo presvitlemu cesarju vselej zvesti, in da bojo svoje dolžnosti vestno spolnovali.

§. 62. Dva in šestdeseti paragraf naše srenjske postave zapoveduje, da morajo župan in svetovavci v srenji stanovati.

§. 63. Odborniki in namestniki ne dobivajo za svoje opravila nikakošnega plačila.

Kdo je dolžan biti župan, srenjski svetovavec, odbornik, namestnik itd.?

§. 64. Župan, srenjski svetovavec, odbornik ali namestnik je sploh vsaki srenjec dolžan biti, če ga izvolijo. Ravno tako je tudi sleherni srenjec dolžan, vsako drugo neplačano srenjsko službo prevzeti, če ga volitev zadene. Taka neplačana služba bo, postavimo, služba srenjskega dnarničarja ali kasirja, služba šolskega očeta (Ortsschul-aufseher) itd.

Kdo ima pravico, volitve za župana, srenjskega svetovavca, odbornika ali namestnika ne prevzeti?

Pravico, volitve za župana, srenjskega svetovavca, odbornika ali namestnika ne prevzeti imajo:

1. Vojaki ali soldati, ki niso več v službi.
2. Duhovni pastirji in cesarski vradniki.
3. Tisti, ki so čez 60 let stari.
4. Tisti, ki je bil pretečene tri leta župan ali svetovavec. Toda ti imajo to pravico le za tri leta. Čez tri leta pa mora volitev spet prevzeti, ako ga zadene.
5. Tisti, ki so bili 9 let zaporedoma odborniki ali namestniki. Toda ti imajo to pravico tudi le za tri leta.

Vsi ti, ki smo jih zdaj našli, pa zamorejo volitev tudi prevzeti, ako hočejo. Samo siliti jih nobeden ne smé, da bi jo prevzeli.

§. 65. Kdor brez takega izgovora, dasiravno je bil že večkrat opominjan, volitve ne prevzame, plača štrafinge 100 gold. dobrega dnarja, in ne smé pri prvi prihodnji volitvi ne voliti ne za župana, svetovavca ali namestnika izvoljen biti.

Za koliko let se župan, svetovavci, odborniki in namestniki izvolijo?

§. 66. Župan, svetovavci, odborniki in namestniki se po postavi od leta 1849 za tri leta izvolijo. Preden tretje

leto preteče, izpišejo župan in svetovavci volitev novega srenjskega predstojništva. (Če pa utegne priti druga nova postava, bo pa že ta določila čas, kako dolgo terpi njih opravilstvo).

§. 67. Župan in srenjski svetovavci so zato postavljeni, da bojo srenjske opravila opravljali. Ako pa bo v kaki srenji toliko opravil, da župan in svetovavci ne bojo mogli vseh sami opraviti, jim bojo pa odborniki toliko pomagavcov dali, kolikor jih bo treba, da se bojo zamogle srenjske opravila natanko in o pravem času opraviti.

Mislimo, da smo svojim bravcom ustregli, da smo povedali, kako se po postavi volijo župani in odborniki; poslednjič moramo pa še odgovor dati na vprašanja, ki so nam o županijskih zadevah došle.

Srenji D. povemo, da župan (purgarmajster) po srenjski postavi od leta 1849 §. 112 gospodari z vesvoljnim srenjskim premoženjem; toda ravnati se ima natanko po v začetku vsakega leta narejenem in poterjenem prevdarku dohodkov in stroškov srenjskih. Po §. 116 ima župan en mesec po preteku leta rajtengo zastran dohodkov in stroškov natanko razkazano celemu odboru predložiti; odborniki so pa vsi tisti možje, kateri so bili kakor taki pri vpe-ljavi srenjske postave izvoljeni ali potlej kakor odborniki ali svetovavci naznanjeni. Srenjska postava ne daje županom oblasti, po svoji misli srenjčanom soseskinega davka nakladati in izterjevati — rajtenga mora popred storjena biti. — Kar kajzarje zadeva, se morajo tudi v tej primeri plačila udeležiti, kakor je prevdarek storjen.

Srenji v Mu. povemo, da je vsaka srenja le svo-jemu županu podveržena; nadžupanov ali oberrihtarjev srenjska postava od leta 1849 ne pozná; vsaki župan je cesarski okrajni ali kantonski gosposki — ne pa kakemu družemu županu — podložen.

Srenji T. le toliko moremo opomniti, da je živa potreba, zdaj na vso moč se nove volitve lotiti in na novo župane in odbornike ustanoviti, kakor smo gori pri volitvah rekli, take, da so za prid soseske uneti, zvedeni, pošteni možje; zakaj volili se bojo kmali potem poslanci v deželni zbor ali „Landtag“; ta zbor bo imel imenitno nalogo, tudi srenjsko postavo tako prenarediti kakor je vsaki deželi potreba. Da se pa to srečno izide, moramo že zdaj pot napeljati možem, kateri deželo in potrebe ljudstva, pa tudi vse težave njegove dobro poznajo. Ni se treba bati, da bo spet vse prazna slama — ne; višja vlada je po dozdanih skušnjah spoznala, da tako ne more več ostati, ampak da se mora svetovavcov izmed ljudstva izbranih poprijeti, ker tako tudi po drugih unanjih deželah ravnaajo; — skrivne poti se morajo opustiti, očitnost mora svet in ljudi razjasniti.

Za domače potrebe kaj.

(Zoper gobe ali glive, ktere v hišah iz lesenih tal ali drugega lesa rastejo) pomaga po „Sächs. Industriezeitg.“, ako se mesto, kjer gobe rastejo, enkrat ali k večjemu dvakrat pomaže z vodo žveplene kislíne, to je, z vodo, ki se napravi, če se 3 dele vode, 1 del pa žveplene kislíne (hudičevega olja) skupaj zmeša.

Zdravilske reči.

Poterjeno zdravilo zoper ozeblíne.

Zoper nadlogo ozeblín (rujb) svetuje „Gosp. List“ neko prav nedolžno, pa, kakor pravi, gotovo zdravilo, ktero pomaga, če je po ozeblíni že tudi rana velika. To-le je: Vzemi frišne svinjske neslane masti in pa svinjskega žolca (morebiti je tudi kak drug žolec dober), vsakega polovico, mast enmalo stopi, da se razpusti in moraš oboje dobro pomešati; to pa je treba večkrat tako storiti, da se

žolc od mastí ne loči. To mazilo namaži na čisto rutico (kerpico) platna, pa ne ravno pretanko, privij na ozeblino, in ozebljeni ud oveži še z večjo rutico, čez pa obuj rokavico ali nogovico. To se ponavlja vsaki večer ali vsako jutro. V 3 ali 4 dneh je že vse veliko veliko bolje.

Gospodarska novica.

* Dosedaj se je mislilo, da najmanjši konjiči so tisto pleme iz Škocije, ki se imenujejo poni, in se nahajajo tudi po drugih evropskih deželah. Poni je kakih 8 do 9 pestí visok. Al nedavnej je Anglež Villiams kazal na kraljevem gradu Vindsoru 4 afrikanke konjiče, tako majhne in nježne, da na prvi pogled marsikak ogledavec ni verjeti hotel, da so to konji. Vsi ti konjiči so bili kostanjevci (braun) in vsi po 31 pavcov (tedaj le dobra 2 čevlja in pol) visoki. Dosedaj se nikdar ni slišalo od takih pritlikovcev.

„Slov. Noviny“.

Pohvala domačega urarskega mojstra.

Že leta 1853 so pohvalile „Novice“ Jurja Pirca, urarja v Kropi (Krop) na Krajskem, ko je izdelal 17 centov težko uro za veliko cerkev ljubljansko. Ker je naš Juri Pirc odtistihmal spet veliko turnskih ur z veliko pohvalo naredil, namreč za ternovsko cerkev v Ljubljani, v Brezovici in v Bledu na Krajskem, v Gradcu, pri novi Štifti, v Muzirji, Braslovčah na Štajarskem, v Bazovici, v Rosarjoli, Antiani na Terzaškem, v Senii in Otočacu na Horvaškem in več drugih, bo menda mnogim našim bravcom všeč, da spet spomnimo mojstra, ki je po pravici priporočila vreden. „Novice“ pa so si od tistega časa toliko bolj namenile, Pircovo mojstersko izurjenost sopet očitno omeniti, ko smo v letošnjih „Drobtinica“ brali, da za nobeno reč ni toliko mojstroskazov kakor ravno v urarstvu. „Kadar se hoče nova ura napraviti — pravijo Drobtinice — naj se poprej zvest in pošten urar pozvé, ki delo ume. Če urar ni pošten, te na vsako vižo opehari, pogodi se z njim kakorkoli hočeš“. Da se tedaj vsem tem nevarnostim v okom pride, naj se izvoli pošten in skušen mojster, in tak je Juri Pirc v Kropi, kterega dobro ime v 7 škofijah že 110 ur razglasuje.

Domača reč.

Vprašanje.

Naš Valvazor pripoveduje v svojih dobroznanih bukvah, da za gotovo vé, da v Kolpi (Kupi) okoli Vinice in Podbrežja rake s tem lovijo, da jim žvižgajo. Valvazor, ki nikjer drugod nikdar ni kaj takega slišal, se je smejal, ko je to prvičkrat slišal, in ni hotel verjeti, dokler se ni tega sam prepričal in mu je tudi Horvat Polaković poteril, ki je tačas za najimenitnejšega takega žvižgača slovel, rekši: „Kadar je voda bistra, vidijo raki človeka in grejo iz svojih lukinj; berž pa ko se jim njih glas žvižga, se jih prižvižga veliko; če jih tak, kdor žvižga, sto vjame, jih drug, ki jim ne žvižga, še 6 ne bo vjel“. — Ker še nikoli drugod nismo o tem nič slišali, Valvazor pa, ki je sicer rad prazne pravlice za resnico jemal, to tako za gotovo pripoveduje, bi vendar radi vedili, je li to resnica ali pravlica? ali je ob Kolpi še kje navada, rakom žvižgati?

Odgovor na vprašanje: kaj so bili rotmani?

Omenile so „Novice“ besede „rotmani“. Rotman je po nemškem prestrojena beseda; rotmani so znani po vsem Koroškem. Niso bili ne župani in ne beriči, ampak nekakošni srenjski služabniki, ki so napovedovali tlako

(rabo na Koroškem) za popravljanje cest, potov in drugih celo sosesko zadevajajočih opravil. — V plačilo so imeli stanovanje in nekaj zemljiša.

Iz Celovca.

L. F.

Ozir

na dozdanje slovenske alfabete — dovzete in ponujane.

„Naprej!“ — se glasi tirjatev sedanjega časa — podobnega mogočni reki, ki dere naprej, vse podira in sabo poteguje, kar se ji ustavlja. Naprej tedaj v vseh umetnijah in obertnijah, naprej v vseh vedah in znanstvih, naprej v vsestranskih popravah in izboljšavah, naprej tedaj tudi v zljajšanji in zlejššanji čerkopisja!

Ni pa še vsako naprej tudi že napredek v pomenu izboljšanja, temuč le take znajdbe ali preuredbe so vredne tega imena, ki kako reč storé pripravnejo, svoj namen — ali tudi več namenov — gotoveje, lažje, popolneje doseči. Sedanji svet je vaje, vsako novarijo pozdravljati in sprejemati za napredek: da je le kaj novega, mu velja že tudi za boljše, brez ozira na nasebno primernost ali koristnost; kar je novošegno, mu je lepše od starega, če je tudi še tako nezumno in smešno, kakor nekatere sedanjih noš — možkih in ženskih. Kdor pa je moder, ceni vsako reč le po njeni nasebni vrednosti, in kolikor je primernejša to djansko biti, v kar je namenjena, toliko mu je boljše, toliko popolnejša, naj je že stara ali nova, domača ali ptuja.

Po tem takem je tudi vsak čerkopis ali alfabet toliko popolnejši, kolikor je pripravnejši za lahko in pravilno branje in pisanje. Zljajšave za branje so: 1) razločne oblike, po katerih se koj na prvi pogled loči vsaka čerka od vseh drugih; 2) določeni glas, kterega ima vsaka za-se zaznamovati. Zljajšave za pis pa so: enojne, gladke in proste oblike, ali z eno besedo: lahkopisnost; prednost v obeh ozirih h krati pa in sverha popolnosti kterega koli alfabeta je ličnost ali lepota čerk, ktera pa je združena moč ali složni izraz vseh lahkopisnih lastnost.

Slovenci so za pisanje svojega jezika sprejeli in doslej še zmiraj ohranili latinščico ali latinsko abecedo, in sicer najpred po Bohoričevi sestavi; zato so pa tudi pravopis, vpeljani po njem, imenovali bohoričico. Te so se deržali blizu do srede sedanjega stoletja, dokler je ni spodrinila popolnejša gajica, ali pravopis prenačen po znanih Gajevih popravah bohoričice, ki so bile pa tudi kmali priznane za bistvene izboljšave in ravno zato z veseljem sprejete. — Pri vsem tem se ne dá tajiti, da je že bohoričica imela svoje prednosti pred nekaterimi novjimi znajdbami, že pred in po gajici, saj v oziru ličnosti in doslednosti. Sprejela je namreč skoz in skoz čisto latinske čerke, ktere vsi omikani narodi priznajo za najlepše med vsemi znanimi alfabeti, in jih tudi večina njih rabi za svoj čerkopis. In ali ni že le edina sorodnost teh čerk, to je, izvir iz samo ene in ravno tiste abecede, gotova prednost pred vsemi zmesmi iz raznih alfabetov? — Res je sicer, da nekatere nove znajdbe zaznamujejo bohoriške podvojke lj, nj, sh, fh, zh enojneje s posamkami — in še clo brez „zamučnih nadznamkov“; se pa li zamorejo ponášati ob enem tudi ličnosti in lahkopisnosti teh enojnih domestik? Ko bi imele tudi te prednosti — najvažnejše za djansko rabo, bi ne bila stareja (znajdba) že davno zapadla pozabljenosti, mlajša pa — nevcepljivosti. Koliko dosledneje pa je nasproti bohoričica zaznamovala premenljive glasniške glase (naglas, accente) z občnimi naglaski, kakor pa te dve znajdbi s posebnimi čerkami! Tega sicer vsakdo ne razvidi na prvi pogled; pa razjasni mu to sledeča pripodoba. Ako primerimo petere glasnice *) peterim perstom

*) „Čerke“ ali „pismenke“ so ženskega spola, zakaj li ne tedaj tudi glasnice in soglasnice? — „Glasniki“ in „soglasniki“ so